Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntios. Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.tpy.fi

8.11.2017

Sivistys- ja tiedejaoston täydennyspyyntö TPY:n lausuntoon, joka koskee HE 106/2017vp

Sivistys- ja tiedejaosto pyysi kuvaamaan tiiviisti niitä haasteita, joita vireillä oleva laaja rakenteellisen ja lainsäädännöllisen uudistuksen arvioidaan tuottavan nuorten työpajatoiminnalle.

Nuorten työpajatoiminta toteutuu hallinnolliset sektorirajat ylittävänä monialaisena työnä. Oheisessa pelkistetyssä **nykytoimintaa kuvaavassa kuviossa** on kirjattuna keskeiset **lähettävät tahot** eri sektoreilla, toimintaa ohjaava lainsäädäntö ja niistä johdettavat *toimenpiteet.*

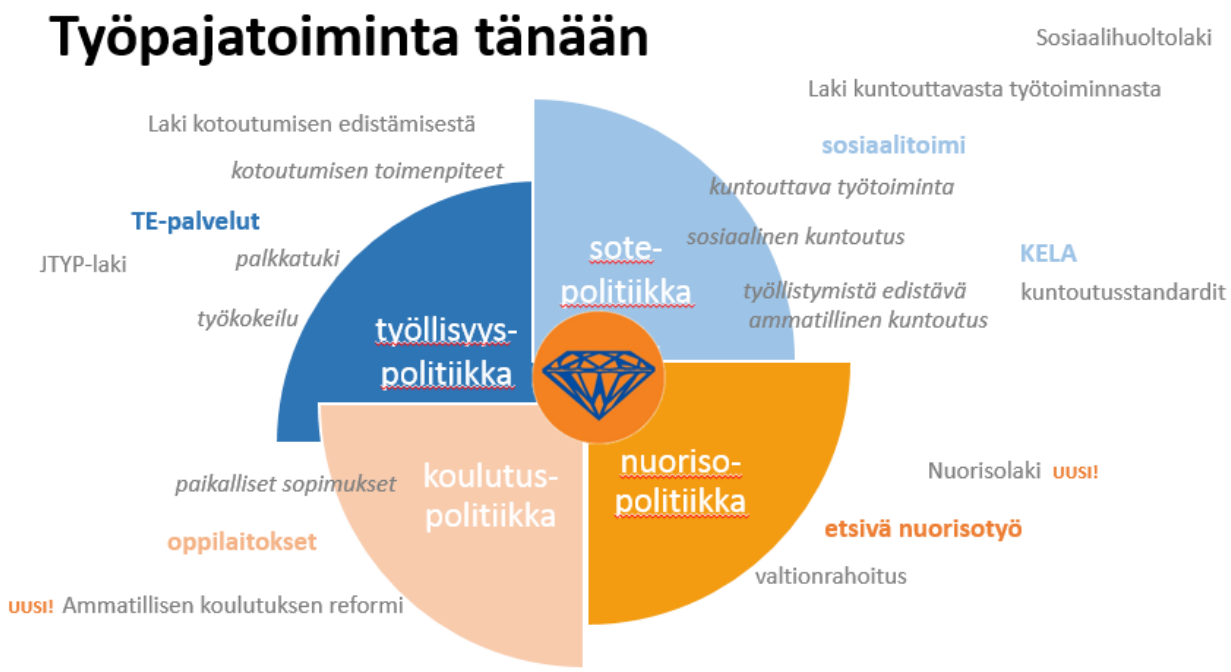

Huomionarvoista on, että työpajatoiminnan luonteesta, sisällöstä ja rahoitusperusteista säädellään ensimmäistä kertaa 1.1.2017 voimaan tulleessa nuorisolaissa (1286/2016). Toiminnassa käytettävät toimenpiteet sen sijaan sijoittuvat julkisten te-palveluiden ja sosiaalialan lainsäädännön piiriin. Tämä on omiaan haastamaan toimintaa, sillä nuorisolaille perustuva nuorisotyöllinen ote edellyttää toiminnalta ensisijaisesti nuorilähtöisyyttä, jonka muiden alojen lainsäädäntö ja toimenpiteet huonosti tunnistavat. Ristiriita syntyy siis siitä, että toiminnan valtionrahoituksen ehdot nousevat nuorisotyöstä, mutta toiminnan käytäntöjä rakennetaan muiden hallinnonalojen tavoitteiden ja toimenpiteiden asettamissa reunaehdoissa. Jatkossa ero kasvanee, kun sote ja te-palvelut siirtyvät maakuntien markkinoilla tuotettaviksi palveluiksi koulutuksen ja nuorisotyön jäädessä kuntien tehtäviksi.

Tulevaisuuden haasteita ja avoimia kysymyksiä

Maakunta-, sote- ja kasvupalvelu-uudistukset herättävät työpajatoiminnan näkökulmasta monia kysymyksiä. Nykyisen palvelurakenteen näkökulmasta s**uurin huoli kohdistuu toiminnan yleiskatteellisuuteen eli siihen ovatko työllisyyspalvelut jatkossa saatavilla yhdenvertaisesti** eri puolilla Suomea. Lausuessaan ke-

säkuussa TyV:ille yhdistys arvioi, että esitetty maakuntien yleiskatteellinen rahoitus tulee lisäämään työttömien ja erityisesti vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien epätasa-arvoa sekä eriyttämään työttömille saatavilla olevia palveluita valtakunnallisesti. TPY pitää kestämättömänä, että maakuntien kasvupalvelujen rahoitukseen perustuvassa kasvupalvelukertoimessa työttömyys ja työttömyysaste muodostavat kertoimen ytimen, joka on 70 % koko luvusta. Työttömyys ja työttömyysaste siis tuovat maakunnille rahaa, mutta toimintaa ohjaavaksi suunniteltu lainsäädäntö ei ainakaan toistaiseksi velvoita ainakaan pitkäaikaistyöttömyyttä tai muutoin vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien asiaa erityisesti hoitamaan.

Muita maakuntatasolla työpajatoimintaan liittyviä kysymyksiä ovat **tulevien palveluiden palvelukokonaisuudet ja niiden hankintakriteerit**, **käytössä olevat toimenpiteet sekä huoli lähipalveluiden katoamisesta** ja nykyiselläänkin niukkojen kasvokkaisten palveluiden loittonemisesta maakuntakeskuksiin. Työpajatoiminta on luonteeltaan lähipalvelua ja tulevassa rakenteessa yhdyspinnan palvelua, jossa yhdistyvät **monen hallinnonalan palvelutavoitteet, joiden yhdistäminen markkinoilla toimivien yritysten toimintalogiikkaan** voi osoittautua monin tavoin haasteelliseksi. Yhdistys arvioi myös, että yritysten markkinaehtoinen toiminen on vaarassa lisätä ns. **kermankuorintaa**.

Huolestuttavaa on **vaikeasti työllistyvien jättäminen huomiotta palveluita suunniteltaessa** sekä **mahdollinen yhtiöittämisvelvoite**, joka saattaa koskea kunnallisia toimijoita. Tällä hetkellä työpajatoiminnasta n. 70 % on kuntien tai kuntayhtymien tuottamaa. Nuorten toimenpiteistä n. 40 % toteutetaan kuntouttavana työtoimintana, 35 % työkokeiluna ja 7 % palkkatuetussa työssä, oppilaitosten opiskelijoita on n. 10 % nuorista valmentautujista. Avoimia kysymyksiä liittyy myös kunnallisen tason toimintaan – **mikä rooli kunnille tulee työllisyyden hoitamisessa ja kuinka työpajatoiminnan nuorisotyöllinen tehtävä voidaan säilyttää** markkinoilla toteutuvassa toiminnassa.

Työpajaorganisaatioiden tulevaisuuden mahdolliset toiminta-areenat

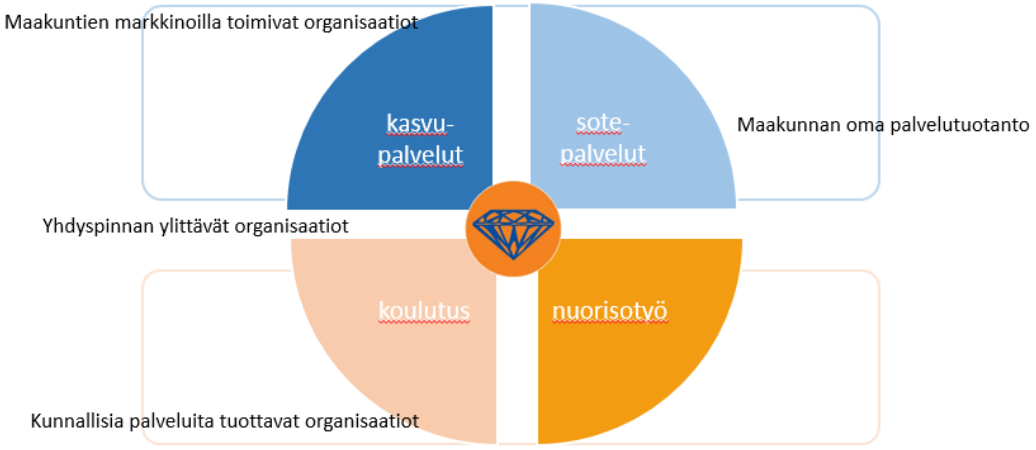

Voidaan arvioida, että **työpajatoiminta tullee eriytymään**, **pahimmillaan neljään erilaiseen toimintalogiikkaan**:

Jatkossa lienee toimijoita, jotka toimivat **yritysmuotoisesti maakuntien markkinoilla**. Tämä edellyttää melkoisia toiminnan volyymeita, sillä palveluiden hankintakriteereinä on asiaa koskevien luonnosten perusteella mahdollisimman laaja maantieteellinen kattavuus. TPY:n yli 250 jäsenorganisaatiosta vain kourallinen pystynee tarjoamaan palveluita koko maakunnan alueella. Nykyisellään 58 % nuorten työpajoista toimii yhden kunnan alueella, keskiarvon ollessa 2,6. Viiden tai useamman kunnan alueella toimii vain n. 17 % nykyisistä nuorten työpajatoimintaa toteuttavista organisaatioista. Toisaalta **maakunnat tuottavat** jo nyt itse työpaja-tyyppistä toimintaa, vaikka alueilla olisi tarjolla pitkän kokemuksella varustettuja järjestö- ja säätiötoimijoita, eikä täydellisestä markkinapuutteesta voida näillä alueilla puhua. On luultavaa, että jatkossa osa kunnallisista toimijoista jatkaa toimintaansa **kunnallisena palveluna**. Neljäntenä vaihtoehtona ovat **organisaatiot, jotka kykenevät ylittämään yhdyspinnan** ja toimimaan sekä maakuntien markkinoilla että kunnissa. Niiden määrä luonnosvaiheessa ja vireillä olevan säätelyn ehdoissa tullee olemaan minimaalinen.